

ПИНДАР – СЕДМА ОЛИМПИЙСКА ОДА.

В ЧЕСТ НА БОКСЬОРА ДИАГОР ОТ РОДОС

Превод Теодор Тодоров

За автора:

Пиндар (517–473 г. пр.н.е.) е автор на оди в чест на победителите в общогръцките игри (епиникии). Произведенията му се ценят високо през цялата Античност и до нас са достигнали четири от общо седемнадесетте негови книги с химни.

Пиндаровата Седма Олимпийска ода е посветена на Диагор от Родос – победител в дисциплината бокс на Олимпийските игри от 464 г., и дълго време владее интереса на изследователите на творчеството на Пиндар, на интересуващите се от същността на старогръцкия мит и неговата вариативност, както и на учените, занимаващи се с Античността въобще.

Диагор е професионален атлет, посветил живота си на спорта и на общогръцките игри. Той е *περιοδικός* (*periodoníkēs*), победител в Олимпийските, Питийските, Немейските и Истмийските. Значимостта на този епиникий, възхваляващ победата на Диагор в дисциплината бокс от 464 г., е толкова голяма, че в Линдос (един от трите града на Родос, за чието основаване се разказва в одата) текстът е бил изписан със златни букви по стените на храма на Атина.

Типичното разделение на хоровите партии в епиникиите е на строфа, антистрофа и епод. Всяка тройка е в еднакъв размер, обикновено измислян специално за конкретния химн.

Преводът е по текста в изданието *Olympian Odes. Pythian Odes. Edited and translated by William H. Race. Loeb Classical Library 56.* Cambridge, MA: Harvard University Press, 1997.

(Строфа 1)

Както щом някой, взел от заможна ръка плискаща чаша, пълна с влажно вино, я дава на новия си зет (чаша – златен венец на притежанията му), вдигайки наздравица от дом в дом и в чест на пира, за да уважи новото си сродяване, а пък зетя го прави за завист на присъстващите другари заради сговорния брак,

(Антистрофа 1)

така и аз, като изпращам на победоносните състезатели течен нектар – дар от музите и сладък плод от моя ум, умилостивявам победителите в Олимпия и Делфи.

Щастливец е този, който се слави с добро име. Но в един момент – един, в друг другото закриля даряващата цвят и свежест Награда на поезията¹ със сладко пеещ форминкс и чрез всегласните цевии на флейтите.

(Епод 1)

И сега, под съпровода и на двата инструмента, акостирах с Диагор на обградения с море Родос², която възпявам като дете на Афродита и невеста на Хелиос. Също ще възхваля сражаващия се смело³ огромен мъж, увенчан при река Алфей, награден и за бокс при Касталия⁴, както и баща му Демагет, приятел на Справедливостта. Те живеят на триградовия остров на широката Азия, близо до носа заедно с аргивски копиеносци.

(Строфа 2)

Искам, като разкажа история за произхода им от Глаподем, да изясня връзката им с властващия нашир род на Херакъл. Защото по баща се славят, че произхождат от Зевс, а по майка – от Астидамия, дъщеря на Аминтор.

Над умовете на хората висят неизброими грешки.

¹ Буквално „Харита“.

² Става въпрос едновременно за остров Родос и за митологичния персонаж Родос, дъщеря на Афродита и съпруга на бога Хелиос.

³ Алфей е реката, която тече покрай Олимпия, където се провеждат Олимпийските игри.

⁴ Касталия е извор в Делфи, където се провеждат Питийските игри.

(Антистрофа 2) Невъзможно е да откриеш това, което сега и в края ще се случи да е най-добро за човек.

Някога в Тиринт основателят на града⁵ уби, удряйки с пръчка от сурова маслина, незаконния брат на Алкмена Ликимний, разгневен, че той излиза от стаята на Мидея⁶. Смутовете на ума объркаха дори и мъдрия мъж. Затова той тръгна да се допита до бога⁷.

(Епод 2) Златокъдрият бог от благоуханния адютон⁸ на храма си⁹ му каза да отплава от бреговете на Лерна към обграденото от море широко поле¹⁰. Там някога великият цар на боговете пратил златен сняг над един град, когато, благодарение на уменията на Хефест и на бронзовата му брадва, Атина, след като изскочи от темето на главата на баща си, нададе чудовищен боен вик и Небето и майката Земя се стъписаха от него¹¹.

(Строфа 3)

Тогава и богът, син на Хиперион¹², който носи светлина на смъртните, повели на скъпите си синове първи да издигнат олтар на богинята¹³ и да зарадват сърцата на девойката и на баща ѝ¹⁴, като основат тържествено жертвоприношение в тяхна чест. Почитта към прозорливите всява добродетел и радост сред хората.

(Антистрофа 3)

Но синовете ги покрива някакъв тъмен облак на забрава и отклонява умовете им от правия път на действията. И те се качиха на акропола без семето на блестящ пламък¹⁵

⁵ Тлаполем.

⁶ Съпругата на Тлаполем.

⁷ Аполон.

⁸ Най-вътрешната част на храма, където се помещава Пития.

⁹ Храмът в Делфи, където се намира прорицалището на Аполон.

¹⁰ Т.е. остров Родос.

¹¹ Описва се митът за раждането на Атина от главата на Зевс.

¹² Т.е. Хелиос.

¹³ Атина.

¹⁴ Зевс.

¹⁵ Т.е. без огниво.

и установяват безогнени свещенодействия. И като донесе жълт облак, Зевс прати обилен златен дъжд.

(Епод 3)

А Светлооката богиня предостави на ръцете на смъртните да владеят отлично всички изкуства. По пътищата им се нареждаха статуи, подобни на живи движещи се хора. Славата им беше голяма. За знаещия умението се показва по-голямо, когато е неподправено.

Старите хора разказват, че когато Зевс и безсмъртните богове разделяли земята, Родос все още не се бил показал в широкото море, а бил остров, скрит в солените морски дълбини.

(Строфа 4)

Понеже Хелиос отсъствал, никой не му определил част. И така оставили свещения бог без участие в разпределянето на земята. Зевс щял да заповяда повторно хвърляне на жребий, защото Хелиос се бил оплакал. Но Хелиос не го допуснал – казал, че видял наред сивото море да израства от дъното земя, плодородна за хората и щастлива за добитъка.

(Антистрофа 4)

Веднага призовал Лахезис¹⁶ със златната лента на главата да вдигне ръце, за да не е лъжлива великата клетва на боговете, и да се съгласи с кимване със сина на Кронос да изпрати острова към блестящия ефир, за да бъде награда за Хелиос оттук насетне. И силата на словата се изпълнила, превръщайки ги в истина. От влажното море израснал

(Епод 4) остров, който притежава бащата, даващ живот на острите слънчеви лъчи, предводител на дишащите огън коне.

После, като се съчетал с нимфата Родос, му се родили седмина синове, които получили от него най-мъдрите умове сред всички мъже, живели досега.

¹⁶ Една от трите мойри; отговаря за измерването на нишката на живота.

От тях един станал баща на първородния Камир, а също и на Ялис, и на Линдос. След като разделили бащината си земя на три, всеки владеел определения му град отделно, а всяко селище било наречено на тяхно име¹⁷.

(Строфа 5)

Там като към бог¹⁸ се установява сладко изкупление за жалната съдба на Глаполем, предводител на тиринтците: жертвоухайно шествие и съревнование на състезания. На тези състезания Диагор два пъти беше увенчан с цветя, а в прочутия Истъм¹⁹ сполучи четири пъти, а в Немея²⁰ и в скалистата Атина²¹ побеждаваше отново и отново.

(Антистрофа 5)

Бронзът в Аргос го опозна добре, както и наградите в Аркадия и Тива; също и законните състезания в Беотия и в Пелана. В Егина спечели шест пъти, а и сметката от камъчета²² в Мегара²³ не разказва нищо различно.

Но, татко Зевсе, господарю на хребетите на Атабирий²⁴, почети обичая да се състави химн в чест на победителя в Олимпийските игри –

(Епод 5)

мъж, открил с юмруци благополучие, и му дай почитаема известност и сред съгражданите му, и сред чужденците. Защото той вървя правилно по път, лишен от надменност, и несъмнено е научил това, което са му завещали разумните умове на достойните му предци. Не крий общия произход от Калианакс²⁵. И градът на Ератидите²⁶ е радостен заедно с него.

¹⁷ Ето защо Родос се нарича „триградият остров“.

¹⁸ Т.е. Глаполем е хероизиран.

¹⁹ Т.е. на Истмийските игри.

²⁰ Т.е. на Немејските игри.

²¹ Т.е. на Панатените.

²² С които пазят записи на победите.

²³ Състезанията във всички изброени градове след Немея представляват местни съревнования, които не влизат в т.нар. „период“ на общогръцките игри. Единствено Панатените имат общогръцки характер.

²⁴ Това е най-високият връх на о. Родос.

²⁵ Праотец на Диагор, известен само от тази ода.

²⁶ Т.е. Ялис на о. Родос.

ТЕОДОР ТОДОРОВ

Но за кратко време ветровете се движат бързо от едно място на друго.